

Recensie

Luxueus en louche

De Amsterdamse grachtengordel mag werelderfgoed zijn, aan die andere grachten, langs de Wallen, zitten veel mooiere verhalen vast. Die worden nu verteld.

Door Erik van den Berg

Sinds de zomer van 2010 staat de Amsterdamse grachtengordel op de Werelderfgoedlijst van Unesco. Mooi en terecht, zij het dat het VN-bureau uitsluitend het PKHS-rijtje tot die gordel rekent: Prinsen-, Keizers- en Herengracht plus Singel. De drie burgwallen in het hart van de stad - niet minder bonafide grachten - bungelen er een beetje bij.

Dat is jammer, want de geschiedenis van de Oudezijds Voorburgwal, Oudezijds Achterburgwal en Kloveniersburgwal/Geldersekade is een stuk ouder en geanimeerder dan die van de deftige hoofdgrachten. Ze herbergen een grotere verscheidenheid aan monumenten (van de schuilkerk Ons' Lieve Heer op Solder tot het oudste woonhuis van de stad, anno 1485), en omdat luxueus en louche er vanouds door elkaar lopen, zitten er mooiere verhalen aan vast.

Goed idee dus: na de hausse aan publicaties over de grachten ook eens een kloek boek over het oude stadshart. Het heet, met een variant op de meezinger van Pieter Goemans, *Aan de Amsterdamse Wallen*, belicht zo'n beetje elk aspect van de buurt dat je maar kunt verzinnen, en is uitbundig geïllustreerd met archiefvondsten, kaartjes en foto's.

In veertig kernachtige hoofdstukken komt een stoet deskundigen aan het woord, onder wie de historicus Piet de Rooy, journalist Peter-Paul de Baar, socioloog Her-

Oudezijds Achterburgwal, 2010. Foto Marian van de Veen-van Rijk

NON-FICTIE

Piet de Rooy, Paul Arnoldussen e.a.

Aan de Amsterdamse Wallen

★★★★

Fotografie Marian van de Veen-van Rijk. Boom, 370 pagina's, € 29,90.

man Vuijsje (tevens eindredacteur) en voormalig wijkagent Joep de Groot, die vertelt hoe de woekerende heroïnehandel de buurt eind jaren tachtig in een rampgebied veranderde.

Zo bont als het heden is, zo veranderlijk was het verleden', schrijven De Rooy en Vuijsje in hun inleiding. En inderdaad, voortdurende transformatie lijkt de voornaamste karakteristiek van de buurt. Zoals de Zeedijk van een ietwat dorps kroegenconglomeraat veranderde in een onguur junkendomein (en daarna weer een nette woon- en winkelwijk werd), zo is er nauwelijks een straat of pand op de Wallen dat gedurende de eeuwen niet radicaal van gezicht veranderde.

De eerste grote verandering was de sluiting eind zestiende eeuw van talrijke godshuizen, toen Amsterdam overging op het protestantisme en zijn faam als katholiek pelgrimsoord verloor. Een dozijn kloosters kreeg een nieuwe,

seculiere bestemming. De franciscaanse Agnietenkapel diende als wapenopslag en werd ten slotte de geboorteplaats van de Universiteit van Amsterdam. Zelfs de eerbiedwaardige Oude Kerk, hoedster van 'een van de oudste stiltes van Nederland', heeft een tijd als beursvloer en marktplaats gediend.

Ofschoon het geloof zich nooit helemaal liet verjagen - aan de kop van de Zeedijk staat nogal altijd levensgroot 'God Roept U / Jesus Loves You' - is de wierookgeur er wel verdwenen. Als in 1975 de eerste legale wettent opent op het adres Rusland 16, verschijnt een tekst bij de ingang die de ambities van de hele buurt samenvat: 'Welkom in Roesland'. In *De ondraaglijke lichtheid van het bestaan* (1984) vergelijkt Milan Kundera Amsterdamse raamprostituees met 'grote verveelde poezen' en ruikt hij een 'intense urineur' op het Oudekerksplein.

Fabels staan er helaas ook in het boek. In het hoofdstuk 'Zwieren op de Zeedijk' lezen we dat de roemruchte Charlie Parker zich na een optreden in het Concertgebouw naar jazzclub Casablanca op de Zeedijk rept, 'om daar lekker te gaan jammen'. De Amerikaanse saxofonist speelde mei 1949 in de Salle Pleyel, Parijs. Dichter bij de Wallen is hij nooit gekomen.

Hartjesdag op de Zeedijk, 1926. Schilderij van Johan Braakensiek. Uit het besproken boek

